

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro

po rozpoznaniu dnia 16 grudnia 2014 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Ł. S.

przeciwko G. M. i A. P. (1)

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej A. P. (1)

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 października 2014 r.

sygn. akt IX GNc 760/14

oddala zażalenie.

Jan Futro

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanej A. P. (1) o zwolnienie jej od kosztów sądowych w całości.

W uzasadnieniu wskazał, że wymagana od pozwanej opłata od zarzutów od nakazu zapłaty wynosi: 4 705 zł.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2014, poz. 1025 ze zm. dalej: u.k.s.c.) zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Pozwana złożyła oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, w którym wskazała, że pozostaje we wspólnym gospodarstwie z mężem i synem, jest właścicielką domu jednorodzinnego o pow. 160 m² i działki o pow. 890 m² położonych w I. oraz jest właścicielką samochodu marki m. (...) z roku 2004. Podała, że wraz z mężem nie uzyskują od początku 2014 r. żadnych dochodów z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Nadto pozwana dodała, że posiada kredyt hipoteczny, spłaca raty miesięczne z tytułu umów leasingu i czynszu najmu oraz zobowiązania z tytułu zaciągniętych długów. Natomiast miesięczne opłaty dotyczące utrzymania domu i rodziny wynoszą 1000 zł miesięcznie.

Z przedłożonego przez nią zeznania podatkowego PIT za 2013 r. wynikało, że pozwana osiągnęła przychód w wysokości 584 170,89 zł i dochód w wysokości 95 275,70 zł. Ponadto, pozwana wskazała, że z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej we wrześniu 2014 r. osiągnęła przychód w wysokości 308 114,24 zł oraz poniosła stratę w wysokości 36 671,37 zł. Pozwana powinna liczyć się z wniesieniem przeciwko niej powództwa od roku 2013, zaś fakt

uzyskiwania przychodów i odnotowanego dochodu w 2013 r. świadczy o tym, że pozwana z pewnością miała możliwość zaoszczędzenia kwoty 4 705 zł na uiszczenie opłaty sądowej od zarzutów,

która stanowi niewielki ułamek uzyskanego przez nią przychodu. Wskazał także, że dobrowolne zobowiązania pozwanej w postaci kredytu i zawarcia umów leasingu, najmu oraz zaciągniętych pożyczek nie mogą wpływać na ocenę jej sytuacji majątkowej w kontekście kosztów postępowania sądowego. Pozwana w 2013 r. dysponowała bowiem dużymi środkami finansowymi i miała możliwość zabezpieczenia odpowiednich środków na prowadzenie postępowań sądowych, które w stosunku do innych jej wydatków powinny być potraktowane priorytetowo.

Na postanowienie to zażalenie złożyła pozwana zarzucając mu naruszenie art. 102 ust. 1 u.k.s.c. - przez jego niezastosowania, tj. odmowę zwolnienia od kosztów sądowych pozwanej A. P. (1) nie posiadającej środków na ich uiszczenie bez poniesienia uszczerbku, pomimo że spełnione zostały przesłanki do zwolnienia pozwanej od ponoszenia kosztów sądowych oraz naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na sprzeczności dokonanych przez Sąd Okręgowy w Poznaniu ustaleń faktycznych z zebranym w sprawie materiałem dowodowym polegającym na przyjęciu, że pozwana A. P. (2) nie jest uprawniona do zwolnienia od kosztów sądowych, podczas gdy prawidłowa ocena dowodów wskazuje, że nie jest ona w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie oraz rodziny.

W konsekwencji wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i zwolnienie jej od kosztów sądowych w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że pozwana znaczną swoich dochodów przeznaczają na bieżące wydatki związane z zakupem żywienia oraz niezbędnych lekarstw. Ponosi również znaczne koszty utrzymania domu, w którym zamieszkuje. Ponadto jej sytuacja majątkowa nie jest najlepsza z uwagi na ciągły wzrost cen artykułów spożywczych, opału i energii elektrycznych, przy równoczesnym popadnięciu w kłopoty finansowe. W przypadku uiszczenia opłaty sądowej pozwana nie byłaby w stanie zaspokoić swoich bieżących potrzeb.

Ponadto pozwana nie miała możliwości zaoszczędzenia powyższej kwoty, albowiem w 2014 roku nie uzyskiwała wystarczającego dochodu. Pozwana do maksymalnego minimum ograniczyła swoje wydatki. W chwili obecnej zmuszona jest spłacać kredyty i raty leasingowe związane z wcześniejszym funkcjonowaniem kregielni.

Odmowa zwolnienia od kosztów sądowych pozbawi natomiast pozwaną możliwości ochrony jej praw, a tym samym będzie godziła w prawo dostępu do sądu, zagwarantowanego nie tylko w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ale również w art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Obywatela. Zobowiązanie osoby w trudnej sytuacji majątkowej, nie uzyskującej wystarczających dochodów na pokrycie kosztów postępowania, do uiszczenia opłaty sądowej w kwocie 4 705 zł uznać należy, za wygórowane.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie okazało się nieuzasadnione.

Na wstępie zauważyć należy, że zgodnie z powołanym w zażaleniu przepisem art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, przy czym winien to jednak czynić na podstawie wszechstronnego rozważenia całego zebranego materiału dowodowego. Pozwana nie wskazuje żadnego dowodu wadliwie ocenionego przez Sąd.

Przechodząc do zarzutu naruszenia art. 102 § 1 u.k.s.c. wskazać należy, że w doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, iż przy generalnej zasadzie odpłatności wymiaru sprawiedliwości, możliwość zwolnienia od kosztów sądowych ma istotne znaczenie dla zapewnienia stronom (podmiotom prawnym) dostępu do sądu dla realizacji ochrony ich praw. Przepis ten, we wskazanych w nim granicach, kreuje prawo podmiotowe jednostki i tworzy generalną kompetencję sądu powszechnego do zwolnienia uczestnika postępowania cywilnego od kosztów. Zwolnienie z kosztów gwarantuje

uzyskanie ochrony sądowej podmiotom gorzej sytuowanym, dla których poniesienie kosztów w całości, a nawet w części, nie jest możliwe bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania (H. Ciepła [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. K. Piaseckiego, t. I, Warszawa 2001, s. 515).

Jak wynika też z art. 102 § 1 u.k.s.c. przywołanego przez Sąd Okręgowy prawo do zwolnienia z kosztów postępowania przysługuje tylko osobom ubogim, dla których wniesienie kosztów wiązałoby się z uszczerbkiem w niezbędnym utrzymaniu.

Z woli ustawodawcy koszty sądowe wyprzedzają jedynie koszty utrzymania koniecznego dla strony i jej rodziny. Nie ma żadnych podstaw do przyjmowania, że inne zobowiązania takie jak np. konieczność spłaty kredytów czy innych zobowiązań a nawet opłacenie podatków względnie obowiązkowych składek mają pierwszeństwo przed kosztami sądowymi.

Wymagane koszty sądowe stanowią ok. 1,5 % przychodów, jakie pozwana uzyskała we wrześniu br. Nie może budzić wątpliwości, że uzyskany przychód w wysokości 308 114,24 zł winien wystarczyć by koszt ten ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Zarzut naruszenia zatem wskazanego przepisu jest niezasadny

Nie zachodzi także naruszenie art. 45 Konstytucji R.P., czy też art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w R. w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284).

W szeregu sprawach w tym m.in. w sprawie K. v. (...) Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 9 września 1998 r. (...) (LEX nr 41077:) stwierdził, że prawo dostępu do sądu, chronione przez art. 6 ust. 1 Konwencji, może być przedmiotem ograniczenia w formie regulacji przez Państwo, które w tym zakresie posiada pewien margines uznaniowości.

Także w wyroku Trybunału z 26 lipca 2005 r. wydanym w sprawie P. i (...) v. Polska nr (...) (LEX nr 154903) wskazano, że wymóg wnoszenia opłat sądowych w sądach cywilnych w związku z powództwami lub odwołaniami przedstawianymi do rozstrzygnięcia nie może być uznany, jako ograniczenie prawa dostępu do sądu, które jest sprzeczne per se z art. 6 ust. 1 Konwencji.

W sprawie natomiast K. v. Polska w wyroku z tej samej daty stwierdził, że wysokość opłat sądowych oceniona w świetle konkretnych okoliczności danej sprawy, włącznie z możliwością ich uiszczenia przez skarżącego, oraz etap postępowania, na którym obowiązek ten został nałożony, są istotnymi czynnikami przy rozstrzyganiu o tym, czy osoba mogła korzystać z prawa dostępu do sądu i jej sprawa została rozpatrzona przez sąd (nr 71731/01- LEX nr 154893).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.

Orzekanie o kosztach postępowania zażaleniowego było zbędne skoro pozwana swoje zażalenie przegrała.

Jan Futro